

N^o

VERBINDING

1

maart 2023

DEBATTEN GENOEG,
maar waar blijft
de dialoog?

GA NAAR JOB
voor een
goed gesprek

OP DE KOFFIE BIJ
Bart Boon

RECENSIE:
Blauw Wit Rood

cgmv vakorganisatie

Colofon

VERBINDING, JAARGANG 8, NUMMER 1, MAART 2023

Verbinding is het informatiemagazine van Christen Contact Agrarisch (CCA) en CGMV agrariërs. CCA is een christelijke vereniging van leden die zich met de agrarische sector verbonden voelen. CCA ondersteunt bij het maken van rechtvaardige keuzes, thuis, op het werk en in het bedrijf. CGMV is een vakorganisatie voor christenen waarbinnen agrariërs verenigd zijn. Verbinding verschijnt vier keer per jaar.

REDACTIE

Wiggele Oosterhoff (CCA)

KLANKBORDGROEP REDACTIE

Jan Overeem (CCA)

EINDREDACTIE

Ineke Evink

DRUKWERK EN DISTRIBUTIE:

Drukkerij Van Dijk, Meppel

REDACTIEADRES CGMV

CGMV agrariërs

E: redactie@cgm.nl

REDACTIEADRES CCA

Wiggele Oosterhoff

E: wiggele@oosterhoff-consult.nl

SECRETARIAAT CCA

Graaf van Lyndenlaan 25

3771 JB Barneveld

T: 0342 – 42 41 13

E: info@cca-nederland.nl

W: www.cca-nederland.nl

SECRETARIAAT CGMV

Hanzelaan 342

8017 JL Zwolle

T: 038 – 42 54 379

E: info@cgm.nl

W: www.cgm.nl/agrariërs

ADVERTENTIES

Eddy Morren

T: 0318 – 25 30 20 of 0623056672

E: info@morrenmedia.nl

VERANTWOORDELIJKHEID

Aan artikelen en rubrieken wordt de grootst mogelijke zorg besteed, maar de ervaring leert dat fouten nooit helemaal zijn te voorkomen. Daarom kan geen verantwoordelijkheid worden aanvaard voor eventueel onvoorziene gevolgen, veroorzaakt door fouten in gegevens die door derden zijn aangeleverd. Standpunten, verwoord in artikelen en interviews door derden, hoeven niet overeen te komen met de standpunten van CCA en CGMV.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ABONNEMENTEN

U kunt een abonnement op het blad nemen door lid te worden van CCA of CGMV agrariërs (of beide). Op de websites (www.cgm.nl en www.cca.nl) staat hoe u zich kunt aanmelden als nieuw lid. Het lidmaatschap van het CCA kost € 80,- per jaar (€ 75,- bij automatische incasso); bij CGMV agrariërs hangt de contributie af van het inkomen. Ook kunt u een los abonnement nemen voor € 25,- per jaar.

Overdenking

Agenda

Er worden weer bijeenkomsten gehouden. Houd daarom de websites van CGMV en CCA in het vizier.

Kijk op:

CCA: www.cca-nederland.nl

CGMV: www.cgm.nl/agenda

HET GOEDE GESPREK

Het gesprek van de dag. Wat is dat voor gesprek? Waar gaat het over? Een gesprek begint vaak spontaan. Er wordt iets gelanceerd of een maatregel afgekondigd. Wij als mensen vinden er al snel iets van. We beginnen een gesprek en geven onze mening. We discussiëren er soms uren over.

In Marcus 1 lezen we dat Jezus, Simon en Andreas roept. Direct volgen zij Jezus. Vlak erna volgen ook Jakobus en Johannes. Kunnen we hier iets van leren? In de huidige cultuur wordt er veel met en over elkaar gesproken. Dat gebeurt niet alleen in de politiek, maar ook op het werk en in de kerk. De agrarische sector kenmerkt zich de laatste decennia door heel veel gesprekken over regelgeving en samenleving. We zeggen dan dat we graag willen dat de dialoog wordt gezocht. Een goed gesprek is belangrijk, het kan veel helderheid geven. Een goed gesprek begint met luisteren. Daar schort het nog wel eens aan. We hebben onze mening snel klaar.

Hoe we een goed gesprek voeren, kunnen we van Jezus leren. Hoe? Door de stilte en het contact met Vader op te zoeken. Door onze handen te vouwen. Door Hem te danken voor het leven en zijn liefde. Door onze zorgen en noden bij Hem te brengen.

Een goed gesprek begint bij Hem!

Jan Overeem, voorzitter CCA

Deze rubriek wordt beurtelings geschreven door Jan Overeem (CCA) en Dick van der Horst (CGMV).

Redactioneel

Op het moment dat ik dit schrijf, zien we de beelden van de verschrikkelijke aardbeving in Turkije en Syrië op de televisie. We horen berichten over het offensief van Rusland in het oosten van Oekraïne. Het zijn 'maar' twee voorbeelden van rampen in deze wereld. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar een aankondiging van een boerengroepering in Nederland over een heet voorjaar, komt dan toch in een ander perspectief te staan.

Dit eerste nummer van Verbinding in 2023 gaat over 'het goede gesprek'. We proberen een reflectie te geven op de actualiteiten. Deze maanden wordt hard gewerkt aan het landbouwakkoord. Er zijn provinciale verkiezingen en er komt een nieuwe Eerste Kamer. In allerlei zalen en talkshows vinden gesprekken en debatten plaats. Waar gaan die gesprekken over en hoe worden ze gevoerd?

We gaan 'Op de koffie' bij Bart Boon in Wekerom. Hij vertelt zijn bedrijfsverhaal over kalverhouderij dichtbij natuur. In Verdieping duiken we in het Bijbelverhaal van Job. Hoe sprak hij met zijn vrienden en met God? Verder stellen twee nieuwe leden van klankbordgroep CGMV agrariërs zich aan u voor.

Dat brengt me bij het vertrek van Niels Rook. Na 20 jaar bij het CGMV gaat hij vanaf 1 maart aan het werk bij vakbond CNV Vakmensen. Hij stond aan de wieg van dit kwartaalblad Verbinding. Niels, hartelijk dank voor alles wat je voor dit blad hebt betekend. Dank voor de fijne samenwerking. Het ga je goed, Gods zegen gewenst.

Wiggele Oosterhoff, beleidsmedewerker CCA

Inhoud

4 PRAAT OVER MENSEN EN NIET ALLEEN OVER GELD

8 HET BIJBELBOEK JOB ALS LEERBOEK

VOOR EEN GOED GESPREK

10 OP DE KOFFIE: BART BOON FOKT

BIOLOGISCHE KALVEREN OP

17 RECENSIE: BLAUW WIT ROOD

18 DIT ZIJN DE TWEE VAN DE VIER NIEUWE LEDEN

VAN KLANKBORDGROEP CGMV AGRARIËRS

PRAAT OVER HET LEVEN VAN ONS MENSEN

In de eerste maanden van 2023 is er opnieuw veel aandacht voor de stikstofproblemen in ons land. Verschillende overheden, boeren, PAS-melders en grote bedrijven beconcurreren elkaar op de stikstofmarkt. Brussel heeft echt een dikke streep door de derogatie gezet, waardoor boeren minder mest mogen uitrijden. En ondertussen werkt minister Piet Adema van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit aan een landbouwakkoord. Daarvoor worden aan verschillende tafels en met vele partijen gesprekken gevoerd. In dit hoofdartikel een pleidooi om over wezenlijke zaken te praten.

Tekst: Wiggele Oosterhoff Beeld: Unsplash

4

ACTUALITEIT

Voor ons als redactie van Verbinding is het elke keer een zoektocht. Hoe kun je zo goed mogelijk aansluiten bij de actualiteiten in de landbouwsector en de samenleving? Een kwartaalblad als Verbinding kent namelijk een flinke voorbereidingstijd. Van brainstormen over mogelijke inhoud, via schrijven, redigeren en opmaken, tot en met drukken en versturen. Wat vier weken geleden actueel was, kan achterhaald nieuws zijn op het moment dat Verbinding bij u op de deurmat valt. Daarom proberen we artikelen te (laten) schrijven die wat meer beschouwend zijn. We zeggen als redactie wel eens: ‘we onderscheiden ons met Verbinding van andere vakbladen, doordat er bij ons ruimte is voor het stellen van trage vragen’. Dat zijn vragen waar je even over na moet denken of over door kunt praten. Dit eerste nummer van 2023 gaat

daarom over ‘het goede gesprek’. We reflecteren op de gesprekken die deze maanden worden gevoerd om tot een landbouwakkoord te komen. Waar gaan die gesprekken over, of waar zouden ze over moeten gaan? Hoe voeren we goede gesprekken met elkaar, kunnen we dat nog wel?

Een goed gesprek begint met het stellen van goede vragen.

VRAGEN

De gesprekken over het nieuwe landbouwakkoord worden aan verschillende tafels gevoerd. Omdat het akkoord er snel moet komen, verwacht men een akkoord op hoofdlijnen. Partijen

die aan deze gesprekken deelnemen, hebben hun gespreksonderwerpen aangeleverd. Het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK) leverde vijf vragen voor het gesprek aan de hoofdtafel aan.

1. Wat hebben we nodig om geld te blijven verdienen, zodat we de gezamenlijke opgestelde visie kunnen realiseren?
2. Hoeveel grond hebben we nodig om onze gezamenlijke visie te realiseren en hoe komen we hieraan?
3. Hoe borgen we juridische zekerheid voor onze boeren en tuinders, zodat onze bedrijven ook vergunningstechnisch bestaanszekerheid krijgen en houden?
4. Hoe versnellen we in hoog tempo duurzamere productie, zodat we onze bijdrage aan de maatschappelijk gestelde opgaves beter kunnen

- realiseren en onze concurrentiepositie in de wereld als koploper doorontwikkelen?
5. Hoe zorgen we dat de Nederlandse land- en tuinbouw aantrekkelijk blijft om in te werken en ondernemen, gezien het geringe aantal bedrijfsopvolgers en aanstormende jonge arbeidskrachten? (bron: *Nieuwe Oogst*).

Ik vind het opvallend dat NAJK deze gesprekken aangaat met vijf vragen. Ze stellen op voorhand geen eisen, zoals je vaak ziet bij onderhandelingen. Ze stellen vragen en nodigen zo de anderen uit tot gesprek over de toekomst. Mooi, hoe jonge boeren en tuinders dit aanpakken!

Het goede gesprek gaat over de vraag: hoe willen we in Nederland met elkaar samen-leven?

MENSEN

Ik weet niet of het u ook opvalt, maar veel gesprekken over problemen in de landbouw gaan over geld. Over de kosten voor het uitkopen van bedrijven. Over verdienmodellen van boeren. Over het grote verschil tussen de opbrengstprijzen voor boeren en de productprijzen in de supermarkten. Het kabinet gebruikt deze ‘geld-taal’ ook. Veel problemen in dit land wil de overheid met extra geld, soms vele miljarden, oplossen. Professor Kim Putters, de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad (SER) zegt hierover in een interview het volgende: “Neem de landbouwtransitie: die gaat natuurlijk niet alleen over koeien, stikstof en geld. Die gaat over gezinnen, families,

regio’s, leefbaarheid, vitaal platteland en sociale cohesie.” (Volkskrant). De vraag is volgens Putters hoe we in dit land met elkaar willen samenleven en hoe we onze economie willen ontwikkelen. Om belangrijke keuzes te kunnen maken, is visie nodig. Daar ontbreekt het volgens Putters in de Nederlandse politiek aan. Ik vind het opvallend dat de voorzitter van de Sociaal-Economische Raad meer aandacht vraagt voor gezinnen, families, leefbaarheid en sociale cohesie. Voor boeren en burgers, die leven, wonen en werken op dit kleine stukje aarde. Het past bij de naam en de aard van de SER. Dit belangrijke adviesorgaan van de overheid verbindt niet voor niets sociaal met economisch en geeft daarover raad aan anderen.

ECONOMY OF LIFE

De Aeres Hogeschool in Dronten heeft haar zogenaamde ‘merkbelofte’ beschreven in de publicatie *Ons IDee*. De hogeschool ‘geloofd’ om zo te zeggen in de *Economy of Life*. Dus niet een economie van euro’s, maar een economie van het

ontwikkelingen steeds sneller gaan. Ontwikkelingen die veel welvaart opleveren, maar tegelijk een prijs kennen die (nog) niet wordt betaald. Wij zien een wereld waarin mensen controle over hun leven willen houden, maar tegelijk te maken krijgen met grote veranderingen in hun leefomgeving. Wij zien een wereld waarin verandering de constante factor is geworden en waarbij veranderbaarheid een voorwaarde is geworden om te overleven. We zijn mensen die naast primaire levensbehoeften ook op zoek zijn naar reflectie en zingeving, naar een levensdoel en een betekenisvol bestaan. Wij zien mensen die verantwoordelijkheid voor ontwikkeling(en) willen nemen, maar tegelijk gehinderd worden door beklemmende wet- en regelgeving. Wij zien mensen die elkaar vertrouwen en kwetsbaar willen zijn, maar tegelijk bang zijn om gekwetst te worden. Wij zien (jonge) mensen die vrijheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid willen ontvangen, om zich te ontwikkelen tot betekenisvolle professionals.” Het is mijn overtuiging dat het goede

5

Economy of Life (bron: *Ons IDee*).

leven. Die *Economy of Life* is gebaseerd op drie pijlers: levensdoel, leefomgeving en levensbehoeften. De samenhang tussen die drie pijlers is als volgt beschreven. “Wij zien een wereld waarin

gesprek over *ons leven* moet gaan. Hoe willen we onze leefomgeving levend houden? Welke levensbehoeften hebben we echt nodig en welke zijn luxe? Welk levensdoel streeft jij naar? Hoe word jij,

Notariskantoor Beens is een allround notariskantoor in Kampen. Je kunt bij ons terecht voor uiteenlopende notariële diensten. Of het nu gaat om het opstellen van een akte van eigendomsoverdracht, een testament, het doen van een schenking of het oprichten van een stichting. Ons team staat voor jou klaar. Zowel particulieren als bedrijven en organisaties. Wij nemen voor je de tijd en leggen alles uit in heldere taal.

Meeuwenweg 17
8261 VZ Kampen
Tel. (038) 333 70 51
E-mail: info@notariskantoorbeens.nl
www.notariskantoorbeens.nl

Het Anker' bv
kuikenbroederij en pluimveebedrijf

Het adres voor duurzame en biologische jonge hennen

BOVANS BROWN

veel courante eieren
uitstekend nestgedrag
donkere schaalkleur
goede leefbaarheid
ook geschikt voor vrije uitloop

ISABROWN

hoge kilogramproductie p.o.h.
prettig gedrag in volière
goede leefbaarheid
robuust

robuust
goede leefbaarheid
veel courante eieren
uitstekend nestgedrag
ook geschikt voor vrije uitloop

DEKALB WHITE

Ochten
Telefoon: 0344-641349
Website: www.hetankerbv.nl
E-mail: administratie@hetankerbv.nl

ABZ Diervoeding DE SAMENWERKING

Scherp geprijsde
(maatwerk) voeders

Co-boeren met
kennis en expertise

Hoger rendement
per dier

ABZ Diervoeding en De Samenwerking bundelen hun krachten om voor u het meest geschikte voer en advies op maat te leveren. Gezonde dieren en een gegarandeerde voederwaarde. Samen met u willen wij werken aan optimale prestaties in uw stal en een beter rendement op uw bedrijf. Dat is waar wij voor staan. **Het beste dichtbij.**

Kijk op:
www.abzdiervoeding.nl/abz-diervoeding-dat-loont/

>>

zowel lichamelijk als geestelijk, gevoed en geïnspireerd? Door elkaar zo te bevragen, komen we verder.

TAALVAARDIGHEID

Het klinkt zo simpel, voer het goede gesprek met elkaar over zaken die er echt toe doen. In de praktijk blijkt dat echter niet zo simpel te zijn. *Wat* zeg je wel of juist niet? *Hoe* zeg je iets zo, dat het goed bij de ander overkomt? Een goed gesprek vraagt om een bepaalde taalvaardigheid. Vierdejaars studenten beroepsethiek moeten op de Aeres Hogeschool in Dronten een persoonlijke gedragscode schrijven. Ze mogen zich daarbij laten inspireren door gedragscodes van bedrijven of instelling, zoals die van de Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO). Daarin staat onder andere de zin: "Wij ondernemen moedwillig geen activiteiten die het imago van de agrarische sector schade toebrengen." Ik geloof echt dat deze zin goed bedoeld is. Maar door de negatieve formulering, 'wij ondernemen moedwillig geen activiteiten die ...', kan het bij een ander een reactie oproepen als: 'dat moest er nog bijkomen ook!' Ik probeer studenten te stimuleren om positief te formuleren. Bijvoorbeeld: "Ik zal voor zover dat in mijn vermogen ligt alles doen om het imago van de agrarische sector te bevorderen." Proef je het verschil? Door positief te formuleren,

komen je boodschap en bedoeling heel anders over.

Iets dergelijks geldt voor de gespreksvorm die we kiezen. Dit voorjaar zijn er verkiezingen voor de provinciale staten. Zeker in verkiezingstijd worden er vele debatten gevoerd. Een debat is een gespreksvorm waarbij twee mensen of partijen letterlijk *tegenover* elkaar worden gezet. Vervolgens wordt er een wedstrijd met woorden gespeeld. Wie heeft de beste argumenten? Wie kan het beste overtuigen? Wie wint het debat? Op gezette tijden heeft het debat zeker zijn waarde. Om anderen duidelijk te maken waar je echt voor staat. Maar een debat verbindt personen of partijen niet met elkaar. Daarvoor is een andere gespreksvorm nodig, zoals bijvoorbeeld een dialoog. Bij een goede dialoog heb je begrip voor elkaar. Luister je aandachtig en oprecht naar de ander en heb je respect voor die ander en zijn standpunten. Bij een dialoog draait het om de ontmoeting met de ander. Op basis van respect en gelijkwaardigheid worden ideeën en standpunten uitgewisseld.

Een debat scheidt en een dialoog verbindt

Micha Nederland, A Rocha Nederland en Kerk in Actie zijn recent een nieuw initiatief gestart: 'Proeven & Praten – over ons dagelijks brood', zie: www.proevenpraten.nl. Jan Overeem was vanuit Christen Contact Agrarisch bij de voorbereidingen van dit initiatief betrokken. Het is een mooie manier om samen een open gesprek te voeren. Om stil te zijn en te luisteren naar elkaar. Om in de praktijk te leren over voedsel en van Gods goede gaven te proeven en te genieten. Aan tafel!

Bronnen:

- Roy Meijer. 'NAJK-voorzitter: niet muggenziften bij overleg Landbouwakkoord'. Nieuwe Oogst, 5 december 2022.
- Kim Putters. 'De polder moet op de schop. De plekken waar de traditionele macht wordt uitgeoefend zijn aan verandering toe'. Volkskrant, 12 januari 2023.
- Ons IDee. Aeres Hogeschool Dronten, 2019. <https://www.aereshogeschool.nl/over-aeres-hogeschool/dronten/economy-of-life>

VERDIEPING

EEN GOED GESPREK
IN DE BIJBEL

In de Bijbel staan vele gesprekken beschreven. Tussen God en Mozes bij de brandende braamstruik. Tussen God en de jonge Samuël in de tempel. Tussen Jezus en zijn Vader op een bergtop. In deze Verdieping duiken we in het verhaal van Job. Wat kunnen we daarvan leren?

Tekst: Wiggele Oosterhoff Beeld: Unsplash

8

JOB

Job wordt door sommige uitleggers van de Bijbel een 'zwerfsteen' genoemd. Net als Melchizedek. Job leefde hoogstwaarschijnlijk in de tijd van de aartsvaders Abraham, Isaäk en Jacob. Als je dat weet, is het heel bijzonder dat God over Job zegt: 'er is niemand op de aarde zoals hij, een vroom en oprecht man, hij is godvrezend en keert zich af van het kwaad' (Job 1: 8). Job

is niet alleen oprecht en godvrezend, hij is ook enorm rijk. 'Aan vee bezat hij zeventuizend schapen, drieduizend kamelen, vijfhonderd juk runderen en vijfhonderd ezinnen. Verder had hij een zeer groot aantal slaven, zodat deze man aanzienlijker was dan alle mensen van het oosten' (Job 1: 3). In die tijd was een kameel een vervoersmiddel en met een juk runderen werkte men op het land. Vrij vertaalt naar deze tijd kun je zeggen, Job

had op zijn bedrijf vijfhonderd trekkers, drieduizend vrachtwagens en heel veel personeel. Job had een megabedrijf en hij was een bijzonder mens. Megarijk en ook oprecht en godvrezend. Iets om te onthouden.

VRIENDEN

Job krijgt in zijn leven met grote verliezen te maken (Job 1: 13 en volgende). Bij een natuurramp sterven al zijn kinderen. Zijn

vrouw ziet het samenleven met hem niet meer zitten en gaat bij hem vandaan. Vijanden doden zijn personeel en zijn vee. En uiteindelijk verliest Job ook zijn gezondheid, hij wordt heel ziek. Wanneer Job letterlijk aan de grond zit, komen zijn vrienden bij hem op bezoek. Als ze hem zien, moeten ze huilen en ze rouwen. Zeven dagen en zeven nachten zitten ze bij hem op de grond, zonder ook maar één woord te zeggen. Want, zo staat in het verhaal: 'ze zagen dat het leed zeer hevig was' (Job 2: 13).

Les 1.

Probeer de verbinding met de ander op gevoelsniveau te maken. Zo kan er tijd en ruimte zijn voor emotie, zoals rouw over verlies. Begin niet direct met praten over jezelf.

SCHULD EN OORDEEL

Het boek Job bestaat vooral uit lange redevoeringen van Job en zijn vrienden. Het centrale thema in de redevoeringen is 'schuld'. De vrienden van Job zijn ervan overtuigd dat Job verkeerde dingen moet hebben gedaan. Dat hem al dit onheil treft, moet wel zijn eigen schuld zijn. Deze denkwijze over zonde en straf is niet onlogisch en kom je in de Bijbel vaker tegen. In de tijd van de Richteren strafte God het volk Israël herhaaldelijk wanneer ze zijn geboden hadden overtreden. Als ze vervolgens zich bekeerden, zegende God zijn volk. Ook de ballingschap is een straf van God voor de afgodendienst van zijn volk. In het Nieuwe Testament vragen de discipelen iets dergelijks: 'wie heeft er gezondigd, hij of zijn ouders, dat hij blind geboren zou worden?' (Johannes 9: 2). Zo hebben ook de vrienden van Job de stellige overtuiging dat Job een grote zonde moet hebben gedaan. Anders zou dit onheil hem niet allemaal zijn overkomen. Maar Job ontkent die eigen schuld iedere keer, hij gaat niet mee in

deze denkwijze van zijn vrienden. Hij blijft volhouden dat hij onschuldig is en vraagt God om een antwoord (Job 31: 35). God antwoordt Job in een storm en Hij vertelt over zijn scheppingswerk (Job 38 en volgende). Het opvallende in deze hoofdstukken is dat God niet praat over schuld en oordeel. Maar dat Hij zijn grootheid aan Job laat zien. Iets dergelijks zegt Jezus ook tegen zijn discipelen: 'Hij heeft niet gezondigd en zijn ouders ook niet, maar dit is gebeurd, opdat de werken van God in hem geopenbaard zouden worden' (Johannes 9: 3).

Les 2.

Blijf niet hangen in praten over schuld en oordeel. Zeg niet: 'God straft direct'. God verlegt het perspectief naar Zichzelf en zijn grootheid.

SCHEPPING

Job krijgt in de hoofdstukken 38 tot en met 41 van God een soort excursie door zijn schepping. Allerlei dieren worden door God besproken en steeds vraagt God aan Job naar zijn rol bij de schepping. 'Weet u de tijd waarop de berggeiten baren?' (Job 39: 4). 'Wie heeft de wilde ezels vrij laten gaan?' (Job 39: 8). 'Kunt u het paard kracht geven?' (Job 39: 22). Job krijgt van God om zo te zeggen een les in 'ken je plekje'. De reactie van Job aan het einde van die excursie vind ik prachtig. Hij zegt: 'alleen door te luisteren met het oor had ik U gehoord, maar nu heeft mijn oog U gezien' (Job 42: 5). Door die excursie van God, heeft Job in Gods schepping leren kijken. En dan zegt Job vrij vertaald: 'in uw schepping God, heb ik U zelf gezien'. Prachtig!

Les 3.

Kijk samen goed in Gods schepping. Verwonder je over Gods grootheid en ken je eigen plekje.

BIDDEN EN ETEN

Na dit gesprek tussen God en Job gaat Job voor zijn vrienden bidden. God is boos op de vrienden van Job omdat ze niet op de juiste manier over Hem hebben gesproken (Job 42: 7). De vrienden moeten een offer brengen en de zieke Job gaat voor hen bidden. Daarna lees je over de ommekeer in Jobs leven en dat God hem zegent. Zijn broers en zussen komen en samen gebruiken ze de maaltijd (Job 42:11). In de Herziene Statenvertaling die ik voor dit artikel heb gebruikt, staat bij deze tekst een voetnoot: 'gebruiken de maaltijd', betekent letterlijk: 'aten brood'. Samen eten, samen bidden, samen met God.

Les 4:

Ga samen bidden en samen eten.

BIJBELSE LESSEN VOOR EEN
GOED GESPREK:

1. Maak verbinding op hartsniveau en heb gevoel voor emoties van anderen.
2. Oordeel niet over de ander of over jezelf, maar kijk naar Gods grootheid en zijn liefde.
3. Kijk samen in Gods mooie schepping en verwonder je over zijn grootheid.
4. Bid en eet samen, dat praat een stuk gemakkelijker.

9

Wie? **Bart Boon van Farm Fields**
 Waar? Wekerom
 Wat? 600 kalveren van biologische koeien, 20 medewerkers, in totaal 15 FTE.

“We verkopen 70 procent fysiek product en 30 procent verhaal”

Bij Farm Fields fokken ze kalveren op van biologische oorsprong, onder de rook van de Hoge Veluwe. Op de koffie bij Bart Boon in Wekerom.

Tekst en beeld: Ineke Evink

Het is een frisse dag in februari, de landerijen rond Wekerom liggen in de zon en onder een strakblauwe hemel, een laagje rijp ligt op het gras. Het erf van de kalverhouderij van Bart Boon lijkt in volkomen rust, maar dat is schijn. In een van de gebouwen zijn een paar werknemers druk bezig met het schoonmaken van de ruimte waar geslachte kalveren zijn uitgebeend. ‘Niet met de hogedrukslang of waterslang reinigen!’ staat waarschuwend in rode letters op een van de apparaten. Verderop kookt een medewerker jus van de overgebleven botten en vleesresten, het ruikt er heerlijk. De koelcel ligt vol vlees dat nog verder moet besterven. Aan de andere kant van het erf staat een grote schuur waar de kalveren worden afgemest.

Maar eerst koffie, en dat doen we in een grote ontvangstruimte die ook wordt gebruikt voor andere doeleinden, legt Bart Boon uit. Want Boon verkoopt meer dan vlees alleen, hij verkoopt ook een verhaal: “Vertel je verhaal, desnoods met woorden”, is mijn motto. Hoe je je werk doet, is voor mij een manier van waardering voor de schepping.”

STIERKALVEREN

Bij Farm Fields - zo genoemd naar de oude landbouwmethode ‘celtic fields’, waarin alles wat eruit wordt gehaald ook weer wordt teruggeven - worden kalveren van biologisch gehouden koeien afgemest. Iedere boer weet het, maar voor consumenten is het vaak onbekend dat een koe alleen melk geeft als ze heeft gekalfd. Wel melk willen drinken maar geen vlees willen eten, is dus lichtelijk hypocriet. Voor koekalveren is er vaak wel plek, maar waar moeten de stierkalveren naartoe? Naar Farm Fields dus. En daar hebben ze het goed, vindt Boon. “Relatief goed, in ieder geval. Ik kijk naar hoe het in de natuur zou gaan en dat is een ideaal dat je natuurlijk nooit helemaal kunt

nadoen. Maar het geeft wel richting.” Zo is Boon niet begonnen. “Het waren hier op de Veluwe vroeger allemaal kleine boerderijtjes. Mijn vader had zo’n kleine boerderij. Op mijn twaalfde begon ik daar met vijf kistkalveren. De idee was toen nog dat je alleen blank kalfsvlees kreeg als je de kalveren zo weinig mogelijk liet bewegen en zo weinig mogelijk daglicht liet zien. Maar dat is niet zo. Daarom begonnen we later met groepshuisvesting van kalveren.”

In 2006 zag Boon kans biologische kalveren te gaan afmesten, en dat doet hij op een manier die zo goed mogelijk de behoefte van het kalf volgt. “Tot twaalf weken krijgen ze hier melk uit een speenemmer, en ook wel karnemelk. ’s Zomers lopen de kalveren in de wei en als ze binnen kunnen ze liggen op stro. Pas als ze bijna een jaar oud zijn, gaan ze naar de slacht. Dat is laat, hoor. De

slacht laten we doen bij Van Ginkel, een kleine slachterij in Veenendaal.” Dat is de tijd om het vlees volgens de Europese regels kalfsvlees te mogen noemen, rosé kalfsvlees.

RESTAURANTS

Er wordt in Nederland weinig kalfsvlees gegeten, vertelt Boon. “Kalfsvlees eet je hier alleen buiten de deur, in een restaurant. Wij leveren voornamelijk aan restaurants en cateraars, want die willen altijd graag weten waar hun vlees vandaan komt, ze waarderen authenticiteit. En daarvoor – hij wijst om zich heen - hebben we ook deze ruimte. We nodigen graag restauranteigenaren uit, en het liefst ook hun personeel inclusief de bediening, om ons verhaal te vertellen. De bediening moet immers aan de gasten kunnen vertellen wat ze op hun bord hebben liggen, en waar het vandaan

*Vertel je verhaal,
desnoods met woorden*

>>

komt. Eigenlijk verkopen we 70 procent fysiek product en 30 procent verhaal.” Dat verhaal luidt niet dat het kalfsvlees biologisch is, want het vlees van Farm Fields heeft geen SKAL-keurmerk meer. “Er zijn nieuwe regels uit Brussel gekomen die inhouden dat je de kalveren pas na een jaar binnen mag afmesten. Wij doen dat als ze negen tot twaalf maanden oud zijn. Als we dat pas na een jaar mogen doen, heet het geen kalfsvlees meer, want dan is het dier bijna anderhalf jaar oud. En ga je niet binnen afmesten dan wegen de dieren onvoldoende. Wij kunnen niet aan die nieuwe regels voldoen en komen dus niet in aanmerking voor het SKAL-keurmerk.” Heel belangrijk vindt Boon het verder niet. “Wild mag ook nooit als biologisch vlees worden verkocht, want je weet nooit wat zo’n ree gegeten heeft. Tja...”

De kalveren in de schuur maken zich er niet druk om. Ze staan rustig te herkauwen, drinken wat wei, of eten het laatste overgebleven voer. Er staan allerlei rassen door elkaar, wijst Boon. “Hier staat een Black

Angus, daar een Fleckvie, die zie je veel in Zuid-Duitsland. Je ziet steeds meer dubbeldoel-koeien, en er komt steeds meer variatie in de rassen. Het ruwvoer dat ze krijgen komt van eigen land, en we voeren reststromen zoals uitgesorteerde aardappels, bietenpulp en lijnschilvers. We werken ook samen met

natuurorganisaties als Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten.”

LOSLATEN

Die gebieden liggen vlakbij Farm Fields, en op nog geen 500 meter begint de Hoge Veluwe. Het is een onvermijdelijke vraag: hoe zit het met de stikstofdispositie van

Farm Fields? “Wij zitten in de hoogste categorie”, zegt Boon rustig. “Maar ik maak me er niet druk om. Er zijn wel belangrijkere zaken om me druk om te maken, je moet het loslaten. En dan nog, er tegenin gaan heeft geen zin, het gebeurt toch en ik maak dan liever gebruik van wat er komt. Dat wil niet zeggen dat ik het goed beleid vind. Minister Van der Wal luistert niet, die kakelt alleen haar eigen verhaal maar. Maar ik wacht gewoon af.” Hij gaat rechtop zitten. “Kijk, twintig jaar geleden wilde de gemeente het gebied tussen Ede en Wekerom helemaal vrij maken van intensieve veehouderij. Eerst werd er gemopperd maar uiteindelijk vertrok iedereen met een glimlach, zonder dat de gemeente iemand hoefde uit te kopen. Nu staan er huizen. Als ik dat zie, dan weet ik dat je druk maken geen zin heeft. Wij doen bovendien precies wat de overheid wil: extensieve kringlooplandbouw. Dus we zien wel.”

COLUMN

Zondagsrust? Hoe dan?

Nieuwe boer-buren hebben een aantal jaren geleden de nieuwjaarsreceptie geïntroduceerd. Iedereen die bij ons aan de weg woont is ‘buur’ en alle buren zijn welkom op deze bijeenkomst. De hele weg dus. We wonen aan een ruilverkavelingsweg. De meeste bewoners zijn dus boer of hebben een boeren-betrokken-hart. Het zijn waardevolle ontmoetingen. Gewoon elkaar weer even zien, in de ogen kijken. Zorgen en vreugde delen. Soms wat oppervlakkiger en soms wat persoonlijker.

Deze keer hadden Jan en ik het initiatief genomen, een zaterdagavond in januari geprikt en de uitnodiging verstuurd. Meestal zijn zulke avonden ook niet zo heel laat afgelopen, want ja, bij boeren gaat ook op zondag de wekker vroeg.

Bij vertrek zei een boer-buurman, toen er gezocht werd over de wekker die alweer over een paar uur zou rinkelen: “Hoe zouden we toch meer vorm kunnen geven aan de zondagsrust?” Het was zo’n mooie, oprechte vraag. Recht uit het hart. De vraag landde tussen de laatst aanwezigen. Het was voelbaar een vraag die velen herkenden, maar die je op zo’n boer-bier-bitterballen-avond ook nog niet zomaar stelt. Je voelde de verbinding neerdalen. Een vraag die resoneerde bij alle nog aanwezigen. Het dilemma werd herkend, maar zoiets spreek je niet zomaar uit. We mochten even - zonder woorden - bij elkaar onder de oppervlakte kijken. Het was een kostbaar, haast heilig moment dat bleef hangen en we beaamden de zoektocht daarin.

Ik hou zeer van zulke pareltjes. De gesprekken die gaan over de dingen die net niet voor het oprapen liggen. De ander ontmoeten, net onder het maaiveld. Het brengt mensen in een paar minuten een paar meter dicht bij elkaar.

Op dit moment gebeurt er bij iedereen die betrokken is bij de agrarische sector veel onder de oppervlakte. Wat zou het mooi zijn wanneer we vaker het gesprek daarover zouden proberen te voeren, met boeren, burens en burgers. Bij een ontmoeting van hart tot hart staakt het schelden en wijzen. Misschien is dát nu wel het hardst nodig bij de mens aan de boerenkeukentafel.

Welkom, de koffie staat klaar.

Hermineke

Hermineke Vonk (1971) runt samen met haar man een veehouderij (100 koeien) en een B&B/groepsaccommodatie in Goudriaan (Zuid-Holland). Daarnaast is ze als docent, trainer, coach en auteur actief onder haar eigen naam hermineke.nl, binnen kerk, school en de agrarische sector.

Peeters

De financieel adviseur voor agrarische ondernemers

Bedrijfseconomisch & Bancair advies

Verzorgen van boekhoudingen en
fiscale aangiften

www.peetersadvies.com
info@peetersadvies.com
T: 0161 41 67 70

Niels Rook bedankt!

Wanneer u deze editie van **Verbinding** leest, heeft Niels Rook al afscheid genomen van CGMV. Hij heeft daar bijna twintig jaar voor gewerkt, de laatste jaren als directeur. Vanwege zijn betrokkenheid bij CGMV agrariërs hebben we nauw met hem samengewerkt. Niels stond samen met anderen aan de wieg van ons gezamenlijke kwartaalblad **Verbinding** en heeft al die jaren in de redactie gezeten. Als Christen Contact Agrarisch en CGMV agrariërs hadden we periodiek overleg over onze activiteiten en wat we daarin gezamenlijk kunnen doen.

Beste Niels, op deze plek in 'ons' blad **Verbinding** willen we je heel hartelijk bedanken voor de prettige samenwerking in de afgelopen jaren. We wensen je Gods zegen toe in je volgende baan van CNV vakmensen. Ga met God, samen met hen die je lief zijn.

Namens CCA, Jan Overeem en Wiggele Oosterhoff

Open Brief aan minister LNV

CCA en CGMV agrariërs hebben minister Adema van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit in december 2022 een open brief gestuurd. Deze brief is als opinieartikel in het Nederlands Dagblad gepubliceerd (17 december 2022) en staat ook op de website van CCA. In deze open brief vragen we aandacht voor het welzijn van agrarische families en doen we de suggestie om agrarische families die moeten stoppen met hun bedrijf een zogenaamde coachingsvoucher te geven. Met die onafhankelijke coach kunnen gesprekken worden gevoerd over vragen rond gezin, bedrijf en toekomst. Veel boeren zeggen immers: 'boeren in een manier van leven'. Bij (gedwongen) bedrijfsbeëindiging is vervolgens de vraag: 'hoe gaat het leven verder als het boeren ophoudt?' Eind januari hebben we van de ministers Adema en Van der Wal een uitgebreide brief als reactie gekregen. Ze bedanken CCA en CGMV voor het kritisch meedenken en de gedane suggestie. Ze geven aan ons voorstel mee te wegen in het vormgeven van beleid op dit punt. We zijn blij dat we op deze wijze voor agrarische families van betekenis kunnen zijn.

Wiggele Oosterhoff, Jan Overeem en Niels Rook

Verzoek tot gesprek

In het afgelopen jaar is Christen Contact Agrarisch door meerdere organisaties en personen benaderd om te praten over wat er in de landbouw en op boerenbedrijven speelt. We ervaren dit als positief. Kennelijk worden we gezien en kunnen we van betekenis zijn. Zo hebben we ook gesprekken gevoerd met medewerkers van verschillende universiteiten. Die gesprekken passen bij de kernwaarden van CCA. Ze zijn inspirerend, we verbinden ons aan anderen en door onderzoek verdiepen we onze inzichten. Onderstaand verzoek van Tanja van Hummel, van de Rijksuniversiteit in Groningen bevelen we daarom van harte bij u aan.

Jan Overeem en Wiggele Oosterhoff

Tanja van Hummel

Gezocht: melkveehouders die willen meewerken aan onderzoek

De stikstofcrisis blijft als een deken over Nederland heen hangen. De afgelopen maanden ging het over de kritische depositie waarde, de PAS-melders en recent over de afschaffing van de derogatie. Het beleid verandert vaak en veel boeren hebben het gevoel dat ze niet meer gehoord en gezien worden. Tegelijkertijd zitten zij wel met de handen in het haar hoe met al deze veranderingen om te gaan. In dit stikstofconflict staan mensen tegenover elkaar en wordt er niet meer gesproken over waarden. Als we een conflict willen oplossen, lukt dat alleen als we oog hebben voor de mensen achter het conflict; als we oog hebben voor het levensbeschouwelijke aspect van boer-zijn. Dit levensbeschouwelijke aspect is echter niet in beeld. Daarom richt mijn promotieonderzoek zich op het onderzoeken van de levensbeschouwelijke dimensie van klimaatconflicten, waar de Nederlandse stikstofcrisis een voorbeeld van is.

Mijn naam is Tanja van Hummel. Ik ben promovendus aan de Rijksuniversiteit Groningen, bij de faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschappen. Ik doe (onafhankelijk) onderzoek naar de vraag wat de religieuze dimensie is van klimaatconflicten, conflicten die samenhangen met veranderingen in het klimaat en dus het milieu. De casus die ik onderzoek, is het stikstofconflict tussen de overheid en melkveehouders. Ik focus aan de kant van het beleid op waarden in beleidsstukken, en de waarden die

confessionele politieke partijen hechten aan het beleid voor de landbouwsector. Aan de kant van de boeren gaat het over de zingeving die boeren toekennen aan het wonen en werken op de boerderij. Deelname aan het onderzoek houdt in dat ik naar de boerderij toekom en dat we in gesprek gaan over vanuit welke (geloofs-) waarden u uw werk doet. Daarbij gaat het over vragen als: wat betekenen de koeien voor u, welke waarde hecht u aan de grond, hoe gaat u om met leven en dood, maar ook: hoe verhoudt u zich tot het beleid? Mijn rol is vooral om te luisteren. De gesprekken duren ongeveer anderhalf uur. Met de gespreksinformatie ga ik vertrouwelijk om. Ik pseudonimiseer (soort anonimiseren) de gegevens zodat mensen de gegevens niet naar u kunnen terugleiden. De aantekeningen en geluidsopname zijn uitsluitend bedoeld om dit onderzoek mogelijk te maken en worden versleuteld opgeslagen.

Voor dit onderzoek ben ik op zoek naar protestantse melkveehouders in het gebied Gelderse Vallei/Veluwe, provincie Gelderland. Wilt u meer informatie en/of meewerken? Mail naar t.m.van.hummel@rug.nl. Alvast hartelijk dank voor uw reactie en hopelijk uw medewerking.

Met vriendelijke groet, Tanja van Hummel

WILT U ADVERTEREN?
BEL EDDY MORREN!

TEL 0318-253020 / 06-23056672
E-MAIL: INFO@MORRENMEDIA.NL

WWW.MORRENMEDIA.NL

GEZOCHT:
Bedrijfsleider melkveebedrijf

Peeters Melkvee melkt in Dorst (NB)
ca. 475 melkkoeien met 7 melkrobots.

Wij zijn op zoek naar enthousiast
personeel om ons team te versterken.

Altijd al de uitdaging gehad om
zelfstandig een melkveebedrijf te
runnen, reageer dan via mail,
Pascal@peetersadvies.com
of telefonisch 06-22963042.

Werkuren en verloning in overleg;
woonruimte bij het bedrijf aanwezig.

Peeters
De financieel adviseur voor agrarische ondernemers

E.J. BOS
DIERVOEDING

Ribesstraat 5
Ederveen
T 0318-571155
E orders@ejbos.nl

Met zorg
voor diervoer

www.ejbos.nl

 boon
agrosystems

De maat in agro techniek

www.boonagro.nl

RECENSIE

BLAUW WIT ROOD

Waar komt de frustratie en de woede op het platteland vandaan? Stedelingen hebben vaak geen idee. NRC-journalist Karel Smouter kent zowel stad als platteland, en schreef het boek **Blauw Wit Rood**.

Tekst: Ineke Evink

Smouter is geboren in Dalfsen en keerde na een periode in Amsterdam te hebben gewoond weer terug naar het oosten van het land, nu naar Deventer. Die levensloop geeft hem een voorsprong. Het eerste grote voordeel bleek in 2019 toen hij, al ver voor de grote stikstofprotesten, een omgekeerde vlag signaleerde. Die vlag hing bij een biologisch-dynamische boer. Je hoeft dus maar even verder te kijken dan je neus lang is, of de vooroordelen verkrummen waar je bij staat.

Smouter noemt wat in Nederland aan de hand is een veenbrand. Die kwam wat hem betreft boven de grond door twee gebeurtenissen: de bezetting van een stal in Boxtel door dierenrechten-activisten en een interview waarin D66-Kamerlid Tjeerd de Groot voor halvering van de veestapel pleitte. En de onrust zit niet alleen bij de boeren. Er zijn inmiddels spandoeken te zien waarop in één keer geprotesteerd wordt tegen de coronamaatregelen, de WEF en de stikstofwet, en vóór zwarte piet.

Brand

De veenbrand kent drie brandhaarden, meent Smouter: de strijd rond identiteit, de strijd om het landschap en de strijd om de aandacht in de media. De strijd om de identiteit (wie bepaalt die die eruit ziet?) gaat niet alleen over gevoel maar

ook over geld, dat volgens onderzoek vooral naar grote gemeentes in de Randstad gaat. Toch speelt sentiment een grote rol en dan vooral het gevoel dat mensen van buiten de Randstad niet serieus genomen worden. Diversiteit gaat in de Randstad vooral voor huidskleur en gender, ziet Smouter. Tegelijkertijd signaleert hij een nieuwe, zelfbewuste identiteit in het oosten van het land. En met reden want, om maar wat te noemen, twee derde van het Bruto Nationaal Product komt van buiten de vier grote steden.

Landschap

De tweede brandhaard is de vraag van wie het landschap is. Wie bepaalt wat natuur is en hoe die eruit ziet? Staat de mens boven de natuur, is hij er onderdeel van, of is de natuur zelfs belangrijker, zoals de laatste tijd wel te horen is. De derde brandhaard wordt gevormd door de media en het gevecht om de aandacht. Dat gaat van het journaal tot talkshowtafels, waarbij een groot probleem is dat de meeste journalisten in de Randstad wonen. Daar staan immers de grote krantenredacties en de tv-studio's.

Bluswater is er dus ook: doorbreek de polarisatie en pak de 'opiniepakketten' aan. Je kunt best conservatief zijn en geloofwaardig voor duurzaamheid

pleiten, en je kunt empathie koesteren voor boeren als je vegetariër bent. De tweede emmer bluswater is de democratie: hoe kunnen we bij elkaar komen en besluiten nemen die breed worden gedragen? Smouter doet daar met buitenlandse voorbeelden suggesties voor. Met het derde type bluswater pakt hij zijn eigen sector aan: de media. Omroepen zouden zich verantwoordelijk moeten voelen voor de kwaliteit van de gesprekken die ze uitzenden. Ze zouden meer aandacht moeten schenken aan het midden, in plaats van aan de polen.

Blauw Wit Rood leest prettig. Smouter doorspekt zijn betoog met talloze voorbeelden en interviewcitaten. Dat zorgt voor de nodige onderbouwing en maakt het boek afwisselend. Nu moet het nog gelezen worden door zowel mensen uit landelijke gebieden als de steden, bij wijze van emmertje bluswater.

Karel Smouter

Blauw Wit Rood. De boerenopstand als spiegel voor Nederland
Uitg. De bezige Bij, 15 euro

Klankbordgroep

In plaats van het bestuur van CGMV agrariërs komt er een klankbordgroep, die vier leden heeft. We stellen er alvast twee aan u voor. De andere twee leden, Mennard Hofman en Pieter Post zijn in de volgende Verbinding aan de beurt. Hier stellen we Harjan en Sake aan u voor.

Harjan Veerman

18 “Wij boeren in het veenweidegebied van Rouveen. Ik woon daar samen mijn vrouw en twee kinderen van 6 en 1,5 en de derde is op komst.

We hebben een melkveebedrijf met 150 melk- en kalfkoeien met bijbehorend jongvee. We hebben 65 hectare in gebruik, waarvan 10 hectare mais, de rest is gras. Een deel van het grasland heeft uitgestelde maaidata. Als dat percentage niet te groot is, is dat geen probleem. We hebben een intensief bedrijf, en dan kan 15% natuurland prima. Als het nog meer zou moeten worden, moeten we andere keuzes maken. Wij zitten dicht bij een Natura 2000 gebied dus het is afwachten wat voor een beperkingen dit geeft voor de toekomst.

We hebben verder geen nevenactiviteiten. Mijn vrouw werkt twee dagen per week in het ziekenhuis in de apotheek en ik heb het druk genoeg op de boerderij.

Mijn vader was altijd al lid van het oude GMV en ik ben lid geworden toen ik in loondienst ging bij een melkveehouder. Ik raakte meer bij CGMV betrokken toen toenmalig Tweede Kamerlid Carla Dik-Faber met een aantal jonge agrariërs wilde praten. Ze wilde graag weten wat er leeft onder boeren. Dat vond ik interessant, en zo is het balletje verder gaan rollen. Toen Dick van der Horst stopte als bestuurslid vroeg hij of ik lid wilde worden van de klankbordgroep. Ik vind het belangrijk dat er zoiets is als CGMV agrariërs, al is het misschien lastig om het allemaal in de lucht te houden. Maar vroeg of laat heb je zo'n organisatie echt nodig. En wat eenmaal verdwijnt, komt vaak niet weer terug.”

Sake van der Vinne

“Ik ben al bijna 25 jaar lid van CGMV. Toen ik van school kwam en ben gaan werken, heb ik me meteen aangemeld, en ook meteen bij de afdeling agrariërs. Ik woon in de Vinkenbuurt, vlakbij Balkbrug en Nieuwleusen. Ik ben zelf geen boer maar ik werk wel in de agrarische sector. Sinds januari dit jaar werk ik bij Rouveen Kaasspecialiteiten, dat is een groot bedrijf met wel 200 medewerkers. Daarvoor heb ik dertien jaar bij Hof Balkbrug gewerkt, een groothandel en import- en exportbedrijf van consumptieaardappelen, pootaardappelen en fourages.

Bij Rouveen Kaasspecialiteiten maken ze heel veel verschillende soorten kaas, te veel om op te noemen. De kaas wordt gemaakt van koe-, geiten- en schapenmelk. De melk komt meest uit de buurt, van zowel gangbare als biologische boeren. Het gaat hier van melk tot eindproduct. Die kazen van ons gaan de hele wereld over. Ik werk op de afdeling verpakkingen, en dat is heel breed. De ene dag moet ik kaas de koelcel inrijden met de pompwagen, de andere dag sta ik op de folie-afdeling of moet ik kaas uit de pekel halen. Ik vind al die afwisseling heel prettig, elke dag hetzelfde doen is saai. Ik had al ervaring in de zuivel. Ik ben begonnen bij D.O.C. Hoogeveen en daarna werkte ik bij Friesland Campina Balkbrug. >>

Klankbordgroep

>> Ik voel me helemaal thuis bij de agrariërs. Mijn opa was boer en twee ooms ook. Ik heb een neef die melkveehouder is, daar kom ik vaak. Ik ben eigenlijk mijn hele leven al bij boeren te vinden, zowel bij melkveehouders als bij de akkerbouw.

Ik ben gevraagd om lid te worden van de klankbordgroep en dat doe ik graag. Ik vind het leuk om betrokken te zijn bij CGMV, en mooi om mee te denken en te praten. De ontmoetingsdagen bezoek ik altijd. Het is belangrijk werk, en het is belangrijk dat het blijft bestaan.”

Ontmoetingsavond Oudleusen

Op donderdag 16 februari was er een ontmoetingsavond van CGMV agrariërs en CCA regio Oost in Oudleusen. Te gast waren vader en zoon Havinga van agrarische makelaardij Havinga uit Brittil. Zij wisselden met de 22 aanwezigen van gedachten over alles wat er speelt in de landbouwsector.

Er is veel in beweging, en er hangen de sector veel onzekerheden boven het hoofd. Jouke Havinga ging verschillende zaken die politiek gevoelig liggen bij langs. De landbouwsector heeft te maken met een overheid die maar moeilijk tot duidelijkheid kan komen. Dat komt door de verdeeldheid onder de partijen. Sommige zien de landbouw en met name de veehouderij het liefst zo snel mogelijk verdwijnen, andere partijen willen graag met de sector tot een levensvatbaar plan komen. Voor dat laatste maakt minister Piet Adema zich momenteel hard.

PAS-melders

Maar ook Adema loopt tegen een aantal problemen aan. Zo is er de komende jaren veel grond nodig voor de landbouw, maar ook voor de bouw van huizen en wegen. Daarnaast is het voor een agrariër niet gemakkelijk om zijn plannen gefinancierd te krijgen. De banken zijn voorzichtig, ze kijken vooral naar duurzaamheid en rendement. En dan hebben we nog te maken met alles op het gebied van ruimtelijke ordening. De Natura-2000-gebieden maken het lastig om volop landbouw te bedrijven. Ook zijn de PAS-melders nog steeds niet geholpen, zij verkeren in onzekerheid.

19 Al deze omstandigheden maken dat het een hele klus is om het door de minister zo felbegeerde landbouwakkoord rond te krijgen. Hij heeft in de overleggen die gevoerd worden met veel verschillende belangenorganisaties rekening te houden. Het landbouwakkoord moet een breed gedragen akkoord worden, gesteund door veel organisaties. Maar het is nog maar de vraag of het tot een goed eind gebracht kan worden. De regering wil veel en heeft allerlei ideeën, maar de bijbehorende financiën zijn het grote probleem. Het geld komt veel te traag vrij in Den Haag, of het komt niet. En dat terwijl de overheid wel een betrouwbare partner moet zijn.

Lange adem

Jouke Havinga adviseert de aanwezigen ervoor te zorgen aan de onderhandelingstafel te zitten en een lange adem te hebben. Zorg ondertussen dat je bedrijf bij de tijd blijft. Hij eindigt met de spreuk 'Uw balans van vandaag – bepaalt uw kans voor morgen'. We kunnen terugzien op een inspirerende avond.

Dick van der Horst

Ervaren specialisten | Sterke vastgoedportefeuille | Persoonlijke aanpak

Uw vermogen

**verdient veiligheid, flexibiliteit en een
gegarandeerd rendement van 2,5% tot 4%**

Van Dam, Van Dam & Verkade
INVESTEREN IN ONROERENDE ZAKEN

Herengracht 74, 1015 BR Amsterdam | T +31 (0)20 - 489 6500
info@vandamvandamverkade.com | www.vandamvandamverkade.com

A&S advocaten

**Passie voor de
agrarische sector**

- Agrarisch vastgoed
- Pacht
- Productierechten
- EU subsidies
- Milieurecht

A&S Advocaten | Citadel 10A | Postbus 700 | 3900 AS Veenendaal | T (085) 48 77 400 | www.aens.nl